

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพ โดยชุมชนชาวจีนยูนนาน บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างนักวิจัย ชาวบ้าน และภาคีที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอาชีพของชาวจีนยูนนานบ้านสันติชล 2) ศึกษากระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3) สำรวจความต้องการจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 4) หาแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพและการท่องเที่ยวโดยชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานไว้ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติงานในชุมชน ศึกษาพื้นที่และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมกับสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่สนใจและอยากเห็นความเปลี่ยนแปลง เป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างการปฏิบัติ (action) การวิจัย (research) และการมีส่วนร่วม (participation) ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของการวิจัยและวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหามือหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอน ชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา (สุภางค์ จันทวานิช, 2531) กระบวนการวิจัยจึงเป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย

เพื่อให้ได้ข้อสรุป การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน และอีกทางหนึ่งการวิจัยยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย ซึ่งสามารถเป็นตัวนำของการพัฒนาไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนหลักที่สำคัญ 2 ขั้นตอน (เบญจวรรณ สีสด, 2552) ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ (pre-research phase)

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของชาวจีนยูนนาน

1.2 ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลปรากฏการณ์ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน วัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของชาวจีนยูนนานบ้านสันติชล และทำความเข้าใจกับคณะทำงานวิจัย บุคคล หน่วยงาน องค์กรในพื้นที่สร้างความสัมพันธ์

1.3 ชี้แจงส่วนงานวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในประเด็นที่เป็นโจทย์คำถามในงานวิจัยที่จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาวิจัย โดยมองประเด็นในเรื่องของเพื่อรวบรวม และจัดระบบองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและอาชีพ กระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความต้องการจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.4 วางแผนงานวิจัย โดยเริ่มดำเนินงานจากการให้ความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยให้แก่คณะทำงานวิจัยในพื้นที่ การเตรียมตัวก่อนลงเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติงานจริง

1.5 ทบทวนพิจารณาแผนการวิจัยและขั้นตอนการวิจัยทั้งหมดว่าเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถทำได้หรือไม่ หากมีขั้นตอนไหนไม่สามารถปฏิบัติการได้ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

2. ขั้นดำเนินการวิจัย (research phase)

2.1 การเตรียมการ เป็นการประสานงานกับคณะทำงานวิจัยในพื้นที่และการประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมถึงแบ่งหน้าที่ของทีมวิจัยในพื้นที่แต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังมีการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งเพื่อผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.2 การปฏิบัติการ เป็นการปฏิบัติงานตามแผนที่ตั้งไว้และมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรคและเงื่อนไขของแต่ละกิจกรรม

2.3 การบันทึกกระบวนการ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการวิจัย การบันทึกตามความเป็น

จริง จะใช้เป็นหลักฐานเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานและการวางแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงรวมถึงการเขียนรายงาน การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของงานวิจัย

2.4 การสะท้อนคิดและสรุปบทเรียน ถือเป็นตัวชี้วัดและการประเมินผลการวิจัยที่สำคัญโดยการนำบทเรียนที่ได้มาพิจารณาและนำไปปรับการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป ตลอดจนการวิเคราะห์ผลขั้นสุดท้ายของการวิจัย

แหล่งข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรงด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมคณะทำงานวิจัยในพื้นที่ การจัดเวทีชุมชน การประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทุกเหตุการณ์มีการใช้เทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ แบบสัมภาษณ์ เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1.1 ตัวแทนชาวจีนยูนนานบ้านสันติชล บ้านรุ่งอรุณ และบ้านรักไทย จำนวน 20 คน ประกอบด้วย

1.1.1 กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้อาวุโส จำนวน 10 คน

1.1.2 ตัวแทนกลุ่มแกนนำเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 คน

1.1.3 ตัวแทนกลุ่มชาวบ้าน จำนวน 5 คน

1.2 ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน สาขาอำเภอป่า จำนวน 3 คน

1.3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแม่ฮ่องสอน จำนวน 2 คน

1.4 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชล จำนวน 306 คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยใช้ตารางกลุ่มตัวอย่างของ Kerjcie and Morgan (1970)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้แล้วโดยบุคคล กลุ่มคน สถาบันต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าและศึกษาจากเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งจากส่วนราชการ องค์กรเอกชน ที่รวบรวมไว้จากห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หนังสือรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่าง ๆ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนทุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น หนังสือและเอกสารจากพ่อหลวงบุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์ ผู้นำชุมชนบ้านสันติชล ที่ได้เก็บรวบรวมไว้เพื่อให้

ทราบแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานในการใช้ประกอบการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือและเทคนิคการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าไปเรียนรู้และสัมผัสกับกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชน รวมถึงการปรับตัวให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ด้วยการทำความคุ้นเคยกับคนในชุมชน ด้วยการกินอยู่ การเข้าหาบุคคลในชุมชน การเข้าร่วมพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน การลงพื้นที่ของผู้วิจัยก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบคนในชุมชนคนหนึ่ง ทำให้ง่ายในการพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติและได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

2. แบบสังเกต

2.1 แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างใช้เก็บข้อมูลโดยกำหนดกรอบประเด็นไว้ ดังนี้

1) สภาพบริบทของชุมชนในปัจจุบัน 2) สภาพการปกครองของชุมชนในปัจจุบัน 3) อาชีพต่าง ๆ ภายในชุมชน และ 4) การท่องเที่ยวกับการพัฒนาอาชีพของชุมชนจันทนบุรี

2.2 แบบสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบสังเกตที่ไม่ได้กำหนดกรอบประเด็นไว้ ใช้เก็บข้อมูลในกิจกรรมที่นอกเหนือจากกรอบที่กำหนดและจำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล

3. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 ใช้กับผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ รากเหง้า ประเพณี วัฒนธรรมและอาชีพของชุมชนชาวจันทนบุรี ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้รู้และผู้อาวุโส ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นดังนี้ 1) ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวจันทนบุรี 2) ด้านสภาพการปกครองของชุมชน 3) ข้อมูลด้านประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมและความเชื่อ 4) ข้อมูลด้านอาชีพ และ 5) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ใช้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวจันทนบุรีบ้านสันติชล ประกอบด้วย

1. แกนนำเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนชาวจันทนบุรี บ้านสันติชล

2. ตัวแทนเจ้าหน้าที่วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็น ดังนี้ 1) กระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 2) รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3) กิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4) การบริหารและการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ 5) จุดเด่นด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน

4. แบบสอบถาม ใช้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนจันทุนน่านบ้านสันติชล
ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
จันทุนน่าน

โดยใช้ตัวเลือกมาวัดระดับความต้องการแบบ Rating Scale 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง ต้องการมาก

3 หมายถึง ต้องการปานกลาง

2 หมายถึง ต้องการน้อย

1 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม คือ

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. กำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. รวบรวมข้อคำถามตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

4. นำประเด็นคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจากภาควิชาวัดและประเมินผลและวิจัย

ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาตรวจสอบความ
ถูกต้องของภาษาและรูปแบบคำถาม

5. นำผลที่ได้มาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับจริง

5. เครื่องมือและอุปกรณ์สารสนเทศอื่น ได้แก่ กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง แบบสรุป
บันทึกการประชุม แผนผังความคิด กระดานแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
Research: PAR) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีขั้นตอน
และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต (observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มี
ส่วนร่วม ควบคู่กันไปขณะทำการสัมภาษณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ กับบุคคลและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการ

จัดกิจกรรมในพื้นที่ประกอบด้วย ใช้ขณะลงพื้นที่สังเกตบริบทชุมชน การสังเกตการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวบ้านสันติชล การประชุมคณะวิจัยในพื้นที่ การจัดเวทีชุมชน 5 เวที การประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่จากวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน สาขาอำเภอป่าเยื่อ การลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านในชุมชน โดยไม่ได้เน้นคําถามและขณะเก็บแบบสอบถามจากนักท้องถิ่น

2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับบุคคล เป็นการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการในทุกสถานที่หรือโอกาสที่ได้พบปะกัน ซึ่งผู้วิจัยใช้โอกาสในการลงพื้นที่ที่ร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านที่จัดขึ้น ได้แก่ งานศพ งานบุญ นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารด้วยโทรศัพท์ในบางโอกาส และได้ใช้ในช่วงการเก็บแบบสอบถามจากนักท้องถิ่น ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชลด้วย

3. กิจกรรมเวทีชุมชน 5 เวที

การจัดเวที เป็นวิธีการหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การจัดเวทีชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร วิถีชีวิต พิธีกรรมและอาชีพ เพื่อจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดแสดงบริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 2) ระดมสมอง ระดมความคิดในการจัดหารูปแบบการสื่อสารผ่านศูนย์การเรียนรู้ 3) หาแนวทางในการบริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ 4) หาแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชน การจัดเวทีจำแนกเป็น 5 เวที ได้แก่

3.1 เวทีสร้างความเข้าใจ มีวัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนคําถามวิจัย การนำเสนอรูปแบบการวิจัย ความเป็นมา วัตถุประสงค์และประโยชน์จากโครงการวิจัยที่ชุมชนจะได้รับ เพื่ออธิบายขั้นตอนกระบวนการวิจัยให้คณะทำงานวิจัยได้รับทราบ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันและเพื่อแนะนำคณะทำงานวิจัย พี่เลี้ยงงานวิจัย (node) และแนวทางการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่

3.2 เวทีวิเคราะห์และสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สังเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร วิถีชีวิต พิธีกรรมและอาชีพของชาวจีนยูนนานให้เป็นชุดข้อมูลเดียวกัน

3.3 เวทีการฝึกอบรมมัลติเทคท์ท้องถิ่นจีนยูนนาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างนักสื่อความหมายท้องถิ่น และเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับเยาวชนในชุมชน

3.4 เวทีการศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ มีวัตถุประสงค์ เพื่อคณะทำงานวิจัยและชุมชนเกิดการพัฒนาด้านความคิด สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.5 เวทีออกแบบและวางแผนการผลิตสื่อ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะทำงานวิจัยและชุมชนสามารถผลิตสื่อที่เหมาะสมกับลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนน่านบ้านสันติชล

การจัดเวทีชุมชน เป็นการจัดเพื่อให้แต่ละชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน ถึงแม้ว่าจะอยู่หมู่บ้านเดียวกันแต่ด้วยการประกอบอาชีพประจำวันจึงทำให้โอกาสพบปะกันจึงมีน้อย คณะทำงานวิจัยได้จัดเวทีชุมชนหมุนเวียนไปทั้ง 3 ชุมชน ระหว่างเดือน เมษายน พ.ศ. 2553 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 จัดที่บ้านรุ่งอรุณ 1 ครั้ง และ อีก 4 ครั้ง จัดที่บ้านสันติชล ในส่วนของบ้านรักไทยไม่มีการจัดเวที แต่ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมทุกครั้ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (focus group discussion) ส่วนประเด็นสนทนานั้น เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชล สิ่งที่ต้องการนำเสนอ ข้อมูลที่ต้องการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้เห็น แนวทางการจัดการข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพ การศึกษาฐานศูนย์ การเรียนรู้ต้นแบบ แนวทางการสร้างสื่อและรูปแบบสื่อที่เหมาะสม รวมถึงการฝึกปฏิบัติมีคฤหะศาสตร์ชุมชน การอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแบ่งกลุ่มเป็น 3 ชุมชน และมอบหมายให้แต่ละชุมชนร่วมกันระดมความคิดและส่งตัวแทนกลุ่มมาสรุปให้กลุ่มอื่น ๆ ได้รับฟัง สุดท้ายจึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันสรุปกับกลุ่มใหญ่ การใช้วิธีการนี้ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประสพการณ์ ความต้องการของตนเองและทำให้เป็นการประหยัดเวลาในการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นอกจากนั้นยังเป็นการวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กันเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุดของการเก็บข้อมูลและการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เป็นการรวบรวมและเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มในประเด็นที่เจาะจง เมื่อได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและอาชีพของชาวจีนยูนนาน จึงนำข้อมูลทุกอย่างมาสังเคราะห์ จัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการใช้ประโยชน์รวมถึงการจัดระบบข้อมูลที่ได้มา ให้เป็นหมวดหมู่ง่ายต่อการนำเสนอ และร่วมกันวิเคราะห์หาสื่อที่เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่เพื่อนำเสนอผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วิธีการฝึกปฏิบัติมีคฤหะศาสตร์ชุมชนให้เหมาะสมกับชุมชน ข้อเสนอเกี่ยวกับการศึกษาฐานศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบและข้อสรุปจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้สนทนากลุ่มประกอบด้วยผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ชุมชน ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และตัวแทนอาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน สาขาอำเภอป่าเย็บ ร่วมวงสนทนา จำนวน 7 – 10 คน

4. การประชุมระหว่างผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ชาวชนบ้านสันติชล เจ้าหน้าที่จากสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน เจ้าหน้าที่จากกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และตัวแทนอาจารย์จากวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน สาขาอำเภอป่าเย็บกับคณะทำงานวิจัย เพื่อวางแผนการ

ดำเนินการการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ การจัดเวทีชุมชนการประชุมกลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับบุคคล และการตอบแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นและหาข้อสรุปร่วมกัน แล้วจึงนำมาปรับให้สอดคล้องกับความเหมาะสม สามารถที่จะดำเนินการได้และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลควบคู่ไปพร้อมกับการศึกษาข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีกิจกรรม เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายตามเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากทุกแหล่ง แล้วนำมาตรวจสอบข้อมูลด้วยกระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ของสุภาวศ์ จันทวานิช (2531) และควบคู่ไปกับการซักถาม ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคลที่ได้ข้อมูลมา คือ ข้อมูลที่เก็บก่อนดำเนินการวิจัย ระหว่างการดำเนินการวิจัย และหลังสิ้นสุดการดำเนินการ ส่วนบุคคลที่ให้ข้อมูล คือกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ผู้ดำเนินการวิจัย
2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) ประกอบด้วย ผู้สังเกตและผู้ให้ข้อมูล
3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) ประกอบด้วย การใช้แนวคิด การตีความ และการสรุปข้อมูล
4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) เป็นการใช้วิธีการร่วมกันเก็บข้อมูลและเอกสารประกอบต่าง ๆ เพื่อรวบรวมให้เป็นเรื่องเดียวกัน ผู้วิจัยจึงใช้การสังเกต การสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร

ในการเขียนรายงานหลายครั้งที่ผู้วิจัย พบว่า ยังมีข้อมูลที่บกพร่องในบางส่วน จึงต้องมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเป็นระยะตลอดช่วงของการเขียนวิจัย ทั้งการลงพื้นที่เพิ่มเติม และต้องปรึกษากับคณะวิจัยและที่ปรึกษางานวิจัยเป็นระยะ เพื่อให้งานวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ซึ่งทำพร้อมกับการเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยการจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของ

การวิจัยและการทบทวนข้อมูลที่ได้ และนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชื่อมโยงโดยใช้
สถานการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการลงพื้นที่ การจัดเวทีชุมชน การประชุมรวมทั้ง
การสัมภาษณ์ การสังเกต และการบอกเล่าของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์
การเรียนรู้ชุมชนจินยนาณบ้านสันติชล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา
ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผล
ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ปรับปรุงจากบุญชม ศรีสะอาด, 2535 หน้า 111)

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีระดับความต้องการมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีระดับความต้องการปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีระดับความต้องการน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีระดับความต้องการน้อยที่สุด